

სოციალური-ეკონომიკური პრობლემები და ცხოვრების დონე საქართველოში

DOI - 10.36962/ecs105/3/2022-133

ნუნუ აჩუაშვილი,

სტუ ასისტენტ-პროფესორი,
ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი
nununa@mail.ru

ია გოდერძიშვილი,

სტუ ასოცირებული პროფესორი
ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი

რეზიუმე

ცხოვრების დონის ამაღლება შემოსავლების ზრდას, სიღარიბის შემცირებას, განათლების, ჯანდაცვის და ეკოლოგიური მდგომარეობის გაუმჯობესებას გულისხმობს. ცხოვრების ხარისხის ამაღლება მდგრადი ეკონომიკური განვითარებით მიიღწევა, რასაც შედეგად მოსდევს აგრეთვე: მაკროეკონომიკური წონასწორობის შენარჩუნება, ინფლაციის შემცირება, ადამიანთა მოთხოვნილებების მაქსიმალური დამაყოფილება და განსაკუთრებულ სიტუაციებში: ომები, ეპიდემიები სტიქიური უბედურებები, რომლებიც უმუშევრობას და სიღარიბეს იწვევს, ადამიანთა მაქსიმალური დაცულობა. დღეისათვის ჩვენს ქვეყანაში შექმნილი მწვავე ეკონომიკური და სოციალური ფონი გვაიძულებს ღრმა ანალიზის საშუალებით დავსახოთ ცხოვრების დონის ამაღლების დასაბუთებული ღონისძიებები, რაც უნდა მოხდეს სახელმწიფოს კარგად შემუშავებული სოციალურ-ეკონომიკური პოლიტიკის საშუალებით, დასაქმების ხელშეწყობით და სწორი დემოგრაფიული პოლიტიკის გატარებით.

საკვანძო სიტყვები: ცხოვრების დონე; ინფლაცია; ეკონომიკის ეფექტიანობა; ეკონომიკური პოლიტიკა; ეკონომიკური ზრდა.

შესავალი

ბოლო პერიოდში უმუშევრობა და სიღატაკე ჩვენი ცხოვრების თანამგზავრი გახდა. შექმნილ სიტუაციიდან გამოსავალს მხოლოდ ეკონომიკური ზრდა გვთავაზობს. ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებაზე გავლენას ახდენს როგორც შიგა ისე გარე ფაქტორები და აგრეთვე საბაზრო ეკონომიკის სწორი ფუნქციონირებისათვის საჭირო უნარ-ჩვევების არ ცოდნა. ყველა ამ ზემოთ ხსენებულ გამოწვევებს დაემატა 2020 წლის დასაწყისიდან მთელ მსოფლიოში მოვლენილი კორონა ვირუსი, რომელმაც სერიოზული დარტყმა მიაყენა როგორც მსოფლიო ეკონომიკაში ჩართულ ძლიერი ეკონომიკის ქვეყნებს, ასევე ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკას, რომელიც რეფორმების წყალობით საბაზრო ეკონომიკის რელსებზე დგებოდა. აღნიშნულმა გარემოებამ ბიზნესი რთულ სიტუაციაში ჩააგდო. ზოგმა სანარმოებმა და ორგანიზაციებმა თანამედროვე მონინავე ტექნოლოგიების გამოყენებით მოახერხეს დისტანციურად მუშაობის განხორციელების საშუალებით თავის გადარჩენა, ნაწილმა კი უარყოფითი შედეგებით დატოვა ბაზარი.

ვირუსთან ბრძოლის დისტანციურმა მეთოდმა და ჩაკეტილობამ ეკონომიკა მთლიანად მოშალა. სიცოცხლის გადარჩენისთვის ბრძოლამ ეკონომიკის გაჩერება გამოიწვია. გაჩერდა წარმოების და მომსახურების სანარმოები და დასაქმების და უმუშევრობის პრობლემა კიდევ უფრო გამწვავდა. დღეისათვის ვირუსის მეექვსე ტალღას ვებრძვიტ, ვეგუებით ვირუსთან ერთად ცხოვრებას თუმცა ეკონომიკური აქტივობის განვითარების გზები ბუნდოვანია. დღეისათვის პანდემიას თან ერთვის პოლიტიკური პრობლემები, რაც კიდევ უფრო უშლის ხელს ეკონომიკურ განვითარებას.

ძირითადი ტექსტი

ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკის შემადგენელი ნაწილი ბიზნესია. მისი მნიშვნელობა და როლი დიდია ეკონომიკის ასიმეტრიულობის დაძლევაში როგორც რეგიონულ, ასევე დარგობრივ ქრილში. ბიზნესი ქმნის მატერიალურ დოვლათს და სამუშაო ადგილებს, აკმაყოფილებს ადამიანების მოთხოვნილებებს და ამცირებს უმუშევრობის დონეს. ეკონომიკის განვითარებაში

მნიშვნელოვანია მცირე და საშუალო ბიზნესის როლი. დღეისათვის სოციალური ორიენტაციის ქვეყნების მიზანს წარმოადგენს საზოგადოების კეთილდღეობის ზრდა და მოსახლეობის ცხოვრების დონის გაუმჯობესება. აქ იგულისხმება: სიღარიბის და კრიმინალის შეჩერება; შრომის უსაფრთხოება; ეკოლოგიური პროცესების გაჯანსაღება და სხვა.

ბიზნესის განვითარებისა და მხარდაჭერისათვის ჩვენს ქვეყანაში რამოდენიმე რეფორმა გატარდა, საყურადღებოა ბიზნესის რეგისტრაციის გამარტივება და მთლიანად ელექტრონულ რეჟიმზე გადასვლა, რამაც ამ სფეროში საქმიანობის მსურველები მოიზიდა მაგრამ შესაბამისი უნარ-ჩვევების არ ქონამ და გამოცდილების არ არსებობამ მათ სანარმოების დახურვისაკენ უბიძგა.

წარმოება, როგორც ადამიანთა საზოგადოების არსებობის საფუძველი მიმართული უნდა იყოს ეკონომიკური ეფექტიანობისკენ, სწორედ ეს წარმოადგენს ცხოვრების დონის ამაღლების აუცილებელ პირობას. კეთილდღეობის ზრდას მატერიალური დოვლათის მოცულობასთან ერთად ახასიათებს ისეთი მაჩვენებლები როგორიცაა: შემოსავალი ერთ სულზე, მოხმარება, ინფლაცია, უმუშევრობა, მსყიდველობითი უნარიანობა და სხვა. მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენს ქვეყანაში მოსახლეობის მიერ ცხოვრების კომფორტულ მოწყობაში მნიშვნელოვანი ძვრები მოხდა იგი მაინც საგრძნობლად დაბალია. მისი მიზეზია ის, რომ წარმოება ძალიან ნელი ტემპით იზრდება ბაზარი დამოკიდებულია უცხოურ საქონელზე, ფასების ზრდას ხელს უწყობს კატასტროფულად გაუფასურებული ლარი დოლართან და ევროსთან მიმართებაში. საყურადღებოა ფასების ზრდა სანჯავზე.

გაეროს განვითარების პროგრამის(UNDP) მიერ 2020 წლის ადამიანის განვითარების ანგარიშში (NDR) საქართველო 189 ქვეყნიდან 61-ე ადგილს იკავებს, რაც ნიშნავს რომ ჩვენი ქვეყანა ადამიანის განვითარების ინდექსის მიხედვით უმაღლეს კატეგორიას მიეკუთვნება. ადამიანის კეთილდღეობა კომპლექსურ ფაქტორებზეა დამოკიდებული და ისინი ფულის გარდა სხვა მაჩვენებლებსაც აერთიანებენ. უთანასწორობა ადამიანის განვითარების ანგარიშში გამჭოლი თემაა. სიღარიბის, შიმში-

ლის და ავადობის წინააღმდეგ მიღწეული პროგრესის მიუხედავად ქვეყნები სათანადოდ არ ფუნქციონირებენ გამონევენთან გასამკლავებლად.

მონაცემები, რომელიც ახასიათებს ჩვენს ქვეყანაში შექმნილ რეალობას მოცემულია ცხრილში.

ცხრილი №1

	2016წ.	2017წ.	2018წ.	2019წ.	2020წ
მოსახლეობის რიცხოვნობა (1000კაცი)	3728,9	3726,4	3729,6	3723,5	3716,9
ეკონომიკურად აქტ. მოსახლეობა(1000კ.)	1653,8	1641,4	1605,2	1572,8	1523,7
დასაქმებული(1000კ)	1294,5	1286,9	1296,2	1295,9	1241,8
უმუშევრობის დონე %	21,7	21,6	19,2	17,6	18,5
პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები (მილ.აშშ დოლარი)	1654,0	1980,1	1317,1	1335,8	572,0
მშპ მიმდინარე ფასებში (მილიარდი ლ.)	33,9	40,8	44,6	49,3	49,3
სიღარიბის ზღვარს ქვევით მყოფი მოსახლეობის წილი %	21,6	22,0	21,9	20,1	19,5
სამომხმარებლო ფასების ინდექსი ინფლაცია	102,1	106,0	102,6	104,9	105,2
მიგრაციის სალდო (ათასი კაცი)	-2,2	-0,6	-2,9	-2,2	4,2
საგარეო ვაჭრობის სალდო	-5224,7	-5311,4	-5982,1	-5720,8	-4709,4

როგორც ცხრილში მოცემული მონაცემებიდან ჩანს ჩვენი ქვეყნის ყველაზე მნიშვნელოვანი სიმდიდრის-მოსახლეობის რიცხოვნობა 2020 წელს-2016 წელთან შედარებით შემცირდა 0,32% - ით, შემცირდა მოსახლეობის რიცხოვნობა აგრეთვე 2020 წელს 2019 წელთან შედარებით 0,18 %-ით. ამავე დროს შემცირების მიმართულებით ხასიათდება ეკონომიკურად აქტიური მოსახლეობაც და 2020 წელს 2016 წელთან შედარებით იგი შემცირებულია -8 %-ით, ხოლო 2019 წელთან შედარებით შემცირებულია 3% -ით. კლუბადიტენდენციით ხასიათდება დასაქმებულების რიცხვიც და 2020 წელს-2016 წელთან შედარებით შემცირებულია -11,8%-ით და 2019 წელთან შედარებით - 4,17%-ით.

უკანასკნელ პერიოდში ჩვენს ქვეყანაში უმუშევრობის დონე ყოველთვის მაღალი იყო დასაშვებ ნორმაზე(მიჩნეულია 5-7%). მიუხედავად 2016 -20 წლებში მისი 3,2 პუნქტით შენეებისა ის დასაშვებზე გაცილებით მაღალია. ხოლო 2019 წელთან შედარებით 2020 წელს გაზრდილია 0,9 პუნქტით.

კრიტიკას ვერ უძლებს ცხრილში წარმოდგენილი პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობის მაჩვენებლები 2016-2020 წლის განმავლობაში, იგი შემცირებულია 65,42%-ით. საგარეო ვაჭრობის უარყოფითი მაჩვენებელიც ჩვენთან არსებული წარმოების დაბალი დონის გამოხატულებაა.

ჩვენს ქვეყანაში არსებული სოციალური პრობლემებიდან უმნიშვნელოვანესია სიღარიბე, რომელიც პირდაპირ უკავშირდება უმუშევრობას. ეკონომიკის არასათანადო განვითარება ვერ უზრუნველყოფს სამუშაო ადგილების შექმნას და ადამიანები იძულებულნი ხდებიან სამუშაო ქვეყნის გარეთ ეძებონ.

სოციალური პრობლემები, რომლებიც საზოგადოებაზე და მის ცალკეულ წევრებზე ზემოქმედებს არის: სიღარიბე, გადამდეები დაავადებები, გარემოს დაბინძურება და სხვა. საზოგადოებაში შექმნილ ეკონომიკურ და სოციალურ პრობლემებს ეხმაურება 2022 წლის 27 იანვარს ეროვნულ-დემოკრატიული ინსტიტუტის (NDI)-ის მიერ გამოქვეყნებული საზოგადოების განწყობის კვლევის შედეგები, რომლის მიხედვითაც მოსახლეობა მხარს უჭერს პარტიათაშორის თანამშრომლობას.

ეკონომიკური სიდუხჭირე მოქალაქეებისათვის მთავარი გამონევეა და მათი სურვილია ხელისუფლების და პარტიების ძალისხმევა ამ პრობლემის მოგვარებისკენ იყოს მიმართული. კვლევის მიხედვით მოსახლეობის აბსოლუტური უმრავლესობისათვის დემოკრატიულ ქვეყანაში ცხოვრება მნიშვნელოვანია.

დასკვნა

ჩვენს ქვეყანაში შექმნილ მწვავე კრიზისული სიტუაციის აღმოფხვრას ხელს შეუწყობს გრძელვადიანი ინვესტიციები ადამიანის პროდუქტიულობასა და სოციალურ დაცვაში, საერთაშორისო დაბეგვრასა და სახელმწიფო დანახარჯებთან დაკავშირებული რეფორმები, სისტემური ზომები გენდერული უთანასწორობის აღმოსაფხვრელად, პოლიტიკური ზომები, რომელთა გატარება აუცილებელია კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებით გამოწვეული კრიზისის დასაძლევად.

ცხოვრების დონის რეგულირება უნდა მოხდეს საახელმწიფოს კარგად შემუშავებული სოციალურ-ეკონომიკური პოლიტიკის საშუალებით (შრომის ანაზღაურების სისტემით, სოციალური განვითარების პროცესების მართვა კარგად შემუშავებული სოციალური სტანდარტებით). სტიმულირება გულისხმობს საბიუჯეტო სექტორში დასაქმებულთა ხელფასის დონის შემცირებას, დასაქმების ხელშეწყობას და სამუშაო ადგილების შექმნას.

ცხოვრების დონის რეგულირების ძირითადი ინსტრუმენტებია საგადასახადო სისტემა, ინფლაციური ღონისძიებები, ანტიმონოპოლისტური პოლიტიკა. ქვეყანაში შექმნილი მდგომარეობის ფეთქებადი ხასიათი მოითხოვს სწორად დაისვას ამოცანა და რეალურად განხორციელდეს სიღარიბის დაძლევის კომპლექსური გეგმის შემუშავება-განხორციელება.

REFERENCES:

1. სოციალური ეკონომიკა: ფორმირება და განვითარება (ნაწილი I) ნოდარ ჭითანავა; ლარისა თაკალანძე თბილისი 2008წ./ Social Economy: Formation and Development (Part I) Nodar Chitanava; Larisa Takalandze Tbilisi 2008.

2. www.parlament.ge
3. ge.undp.org/content/Georgia/ka
4. www.geostat.ge
5. www.nbg.gov.ge
6. <https://ka.wikipedia.org/wiki/>
7. <https://newposts.ge/news/>

SOCIO-ECONOMIC PROBLEMS AND LIVING STANDARDS IN GEORGIA

Nunu Achuashvili

GTU Assistant-Professor,
PhD in Business Administration
nununa@mail.ru

Ia Goderdzishvili

GTU Associate Professor
PhD in Business Administration

RESUME

Raising living standards means increasing incomes, reducing poverty, improving education, health and the environment. Improving the quality of life is achieved through sustainable economic development, which also results in: Maintaining macroeconomic balance, Reducing inflation, Maximizing satisfaction of human needs and in special situations: wars, epidemics, natural disasters that lead to unemployment and poverty, maximizing protection of people. The current acute economic and social background in our country forces us through in-depth analysis to set out the justified measures for raising the standard of living, which should be done through the well-designed socio-economic policies of the state, promotion of employment and implementation of correct demographic policies.

Keywords: standard of living; inflation; economic efficiency; economic policy; economic growth.